

KONKURENTSIAMET

POSTSIDE ARUANNE 2019

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Postside turg.....	3
2. Tegevusluba nõudvad postiteenused.....	4
3. Tegevusluba mittenõudvad postiteenused	6
3.1. Kullerpostiteenus	6
3.2. Otsepostiteenus	8
3.3. Perioodilise väljaande edastamine	9
4. UPT osutaja.....	9
4.1. Kuluarvestus.....	10
4.2. UPT tasud	11
4.3. UPT allahindlused.....	11
5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine	12
5.1. UPT makse.....	12
5.2. UPT hüvitis	13
6. Postivõrk.....	13
6.1. Postkontorid.....	14
6.1.1. UPT osutaja postkontorid	14
6.2. Kirjakastid.....	15
6.3. Ülejäänud juurdepääsupunktid.....	15
7. Järelevalve.....	16
7.1. UPT kirisaadetiste edastamise kvaliteet	16
7.2. Perioodiliste väljaannete edastamine.....	16
7.3. UPT saadetiste kättetoimetamine lähimas postkontoris.....	17
7.4. UPT postkontorite arv omavalitsustes	18
7.5. Rahvusvaheliste UPT tasude analüüs.....	18
7.6. Järelevalve statistika	19
8. Tegevused 2020. aastal	20

Sissejuhatus

Postiseaduse § 47 lg 1 kohaselt esitab Konkurentsiamet Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumile iga aasta teises kvartalis kirjaliku aruande postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning ameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas eelmise kalendriaasta jooksul. Käesolev aruanne kajastab Konkurentsiameti 2019. aasta tegemisi ja postituru ülevaadet.

Tegevusloaga postiteenuse osutajate arv 2019. aastal ei muutunud, küll aga kustutati majandustegevuse registrist (MTR) kaks kullerpostiteenuse osutajat ja üks otsepostiteenuse osutaja. Samas registreeriti neli kullerpostiteenuse osutajat, kaks muu postiteenuse osutajat, üks otsepostiteenuse osutaja ja üks perioodilise väljaande edastamise teenuse osutaja. Mõned teenuse osutajad omasid samaaegselt mitme postiteenuse registreeringut. Registreeritud postiteenuse osutajate koguarv kasvas aastaga kolme võrra 56-ni.

Edastatud postisaadetiste koguarv kahanes 2019. aastal 3,5% võrra ja kogukäive kahanes 5,3% võrra. Langus oli tingitud muude postiteenuste määratluse täpsustamisest alates 2019. aasta andmetest, mis mõjutas ka kullerpostiteenuse statistikat. Universaalse postiteenuse (UPT) käive kasvas 2019. aastal võrreldes eelneva aastaga 4,2%, UPT maht kasvas 3,4%.

Kaebusi ja teabenõudeid postiteenuse osutajate tegevuse kohta esitati 2019. aastal 51, mis on 21 võrra rohkem kui 2018. aastal. Probleemid olid peamiselt seotud saadetiste kadumise, kättetoimetamise ja kogumisega.

1. Postside turg

Postiseaduse kohaselt jagunevad postiteenused kaheks:

- teenused, mille osutamiseks on vaja taotleda Konkurentsiametilt tegevusluba;
- teenused, mille osutamiseks on vaja tegevus registreerida MTR-s.

Tegevusluba nõudvad teenused on kirisaadetiste ja postipakkide liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine, samuti UPT osutamine. Kullerpostiteenuse, otsepostiteenuse, perioodilise väljaande edastamise ja muu postiteenuse korral on vaja tegevus lihtsalt registreerida.

AS Eesti Post (edaspidi Eesti Post) omab tegevusluba nii UPT osutamiseks kui ka siseriiklike ja rahvusvaheliste kirisaadetiste ja postipakkide edastamiseks. AS Express Post (edaspidi Express Post) omab tegevusluba siseriiklike kirisaadetiste edastamiseks.

2019. aastal lõppes Eesti Posti UPT tegevusluba ning kirisaadetiste ja postipakkide edastamise tegevusloa. Konkurentsiamet korraldas UPT osutaja leidmiseks konkursi, mille võitis Eesti Post. Amet väljastas Eesti Postile UPT tegevusloa järgmiseks viieaastaseks perioodiks ning ka uued tegevusloa kirisaadetiste ja postipakkide edastamiseks. Lisaks registreeriti 2019. aastal neli kullerpostiteenuse osutajat, kaks muu postiteenuse osutajat, üks otsepostiteenuse osutaja ning üks perioodilise väljaande edastamise teenuse osutaja. Samas kustutati MTR-s kaks kullerpostiteenuse osutajat ja üks otsepostiteenuse osutaja.

Kokkuvõttes oli 2019. aasta lõpu seisuga MTR-s registreeritud 56 erinevat postiteenuse osutajat, mis on 2018. aastaga võrreldes kolme võrra rohkem. Mitmed ettevõtjad osutasid korraga mitut erinevat postiteenust. Postiteenuse osutajate arv teenuste kaupa on esitatud tabelis 1. Tegemist on MTR-i andmetega, mis tähendab, et mitmed ettevõtjad omasid küll registreeringut, kuid tegelikkuses ei osutanud postiteenuseid.

Tabel 1 Postiteenuse osutajate arv aastatel 2015 - 2019

Postiteenus	2015	2016	2017	2018	2019
Universaalne postiteenus	1	1	1	1	1
Kirisaadetise edastamine liht-, täht- ja väärtsaadetisena	2	2	2	2	2
Postipaki edastamine liht-, täht- ja väärtsaadetisena	1	1	1	1	1
Kullerpostiteenus	50	53	46	47	49
Otsepostiteenus	10	10	7	7	7
Perioodilise väljaande edastamine	8	8	6	6	7
Muud postiteenused	9	10	7	12	14

Postiteenuste käive teenuste kaupa on esitatud tabelis 2. Kirisaadetiste ja postipakkide edastamise all on silmas peetud teenuse osutamist tegevusloa alusel (v.a UPT).

Tabel 2 Postiteenuste käive aastatel 2016 - 2019 (eurot)

Postiteenus	2016	2017	2018	2019
Universaalne postiteenus	*	*	*	*
Kirisaadetise edastamine	*	*	*	*
Postipaki edastamine	*	*	*	*
Kullerpostiteenus	57 117 124	74 210 996	81 944 572	91 043 938
Otsepostiteenus	*	*	*	*
Perioodika edastamine	*	*	*	*
Muud postiteenused	*	*	*	*
Kokku	107 109 939	126 540 386	138 774 118	131 480 980

* Konfidentsiaalne

Muud postiteenused sisaldavad Eesti Posti teenuseid nagu tegevusluba mittenõudev kirja- ja paki edastamise teenus ning postisaadetiste väljastusteadete edastamine. Teiste registreeritud ettevõtjate muu postiteenuse käive oli eeldatavalt null.

Tabelist 2 on näha, et kogu postituru käive langes 2019. aastal võrreldes eelneva aastaga 7,3 mln euro võrra ehk 5,3%. Käivet kasvatas kullerpostiteenus (9,1 mln eurot ehk 11,1%) ja perioodika edastamine (* mln eurot ehk *%). Langus toimus muu postiteenuse poolel. Selgituseks tuleb märkida, et langus oli tingitud muude postiteenuste määratluse täpsustamisest alates 2019. aasta andmetest, mis mõjutas ka kullerpostiteenuse näitajaid. Täpsustus hõlmas eelkõige transiiditeenuste (postisaadetise saatja ega saaja ei asu Eestis) väljaarvamist statistikast, kuid ka pakiautomaatide kaudu edastatavate saadetiste teenuste liigitamise korrastamist.

Teenustest moodustas kullerpostiteenus 2019. aastal 69% käibest, UPT osakaal oli *%. Ülejäänud postiteenuste osakaal jäi alla 10%. (vt joonis 1).

* Konfidentsiaalne

Joonis 1 Postiteenuste käibe jaotus 2019. aastal

Statistika korrigeerimise tõttu ei ole antud juhul otstarbekas võrrelda 2019. aasta käibe muutust eelneva aasta näitajaga.

Põhilised teenuse osutajad on jäänud samaks. Tihe konkurents eksisteerib endiselt vaid kullerpostiteenuse turul, kus käive on näidanud stabiilset kasvu. Aasta jooksul MTR-st kustutatud teenuse osutajad ei pakkunud 2019. aastal teenust või tegid seda väga vähesel määral.

2. Tegevusluba nõudvad postiteenused

Tegevusluba on nõutav UPT osutamiseks ja kirisaadetiste ning postipakkide edastamiseks liht-, täht- ja väärtsaadetisena (edaspidi MUPT teenused).

Lihtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotamineku või kahjustumise korral puudub postiteenuse osutajal kohustus maksta hüvitist.

Tähtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale postiteenuse osutaja eelnevalt määratud garantiisumma.

Väärtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldatud;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale tema avaldatud saadetise väärtuse.

Partiisaadetisena edastatakse:

- kirisaadetis, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 100 saajale;
- postipakk, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 25 saajale.

Tegevusloaga postiteenuse osutajaid oli Eestis 2019. aastal endiselt kaks. Eesti Post oli UPT osutaja ja pakkus kõiki võimalikke tegevusloaga osutatavaid postiteenuseid. Express Post osutas tegevusloaga teenustest siseriikliku kirisaadetise edastamise teenust.

UPT maht tervikuna püsis 2019. aastal pea samal tasemel, kui eelneval aastal (vt tabel 3).

Tabel 3 UPT teenuste mahud aastatel 2015 - 2019 (saadetist)

Postiteenus	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Siseriiklikud mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	3 415 763	2 954 531	3 012 503	1 713 060	1 852 409
Tähtkirja edastamine	167 103	153 038	160 940	91 238	58 527
Väärtkirja edastamine	671	1243	708	4 623	4 408
Tähtpaki edastamine	179 329	145 403	140 765	123 514	110 898
Väärtpaki edastamine	77	62	40	3 540	150
<i>Rahvusvahelised mahud riigist välja</i>					
Lihtkirja edastamine	708 368	713 363	522 893	738 906	709 009
Tähtkirja edastamine	207 874	196 820	193 587	189 052	193 444
Väärtkirja edastamine	284	218	181	161	156
Tähtpaki edastamine	84 865	80 616	83 183	92 096	89 785
Väärtpaki edastamine	356	642	968	886	562
<i>Rahvusvahelised mahud riiki sisse</i>					
Lihtkirja edastamine	5 194 823	5 852 696	6 241 687	7 576 462	9 113 337
Tähtkirja edastamine	1 169 534	1 250 648	1 728 684	1 556 049	366 008
Väärtkirja edastamine	1 152	1 154	978	875	709
Tähtpaki edastamine	149 901	167 985	69 531	72 537	74 349
Väärtpaki edastamine	1 495	1 442	1 170	1 044	912
Kokku	11 281 595	11 519 861	12 157 818	12 164 043	12 574 663

2019. aastal jätkus üldine trend, kus siseriiklike kirisaadetiste arv pigem langes, kuid kiirelt kasvas riiki saabuvate kirisaadetiste arv. Edastatud postipakkide arv oli oluliselt madalam ja

langustrendis, seda eelkõige pakiautomaatide alternatiivi tõttu, mille kaudu osutatav teenus ei kuulu UPT koosseisu. Märkimist väärivad Tabelis 3 toodud riiki sisenevad liht- ja tähtkirja mahud 2019. aastal. Muutuse on põhjustanud express kirjad, mida on hakanud Eestisse rohkem jõudma just tähtsaadetisena edastatavate maksikirjade asemel. Expresskirja protsess on lihtsam (sh väljastamine on palju kiirem), mistõttu klassifitseeruvad nad lihtmaksikirjade alla.

Kirisaadetisi ja postipakke saab tegevusloa alusel edastada ka mitte-UPT-na (MUPT). MUPT viimaste aastate mahud on toodud tabelis 4.

Tabel 4 MUPT teenuste mahud aastatel 2015 - 2019 (saadetist)

Postiteenus	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Siseriiklikud mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Väärtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Väärtpaki edastamine	*	*	*	*	*
<i>Rahvusvahelised mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Väärtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Väärtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Kokku	*	*	*	*	*

* Konfidentsiaalne

Tabelis 4 toodud rahvusvahelised mahud kajastavad ainult riigist väljuvat suunda, kuna antud teenuste raames ei saabu Eestisse ühtegi saadetist. Tabelist 4 on näha, et MUPT mahud on 2019. aastal pigem langenud. Kokku langes MUPT saadetiste arv 2019. aastal 0,6 mln saadetise võrra ehk 5,4%, mis on 2018. aastale sarnane langus. Viimase nelja aastaga on langenud siseriiklike lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste arv 29,6% ja rahvusvaheliste lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste arv koguni 53,2%.

3. Tegevusluba mittenõudvad postiteenused

Postiteenused, mille osutamiseks ei ole vaja taotleda tegevusluba ja mille osutamiseks piisab registreeringust, olid endiselt kullerpostiteenus, otsepostiteenus ja perioodilise väljaande edastamise teenus.

3.1. Kullerpostiteenus

Kullerpostisaadetiseks loetakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mis edastatakse kulleriga kiirel ja usaldusväärsel viisil;
- mille saatjal on võimalus igal hetkel saada informatsiooni saadetise asukoha kohta selle teekonnal, sekkuda saadetise kättetoimetamisse ja vajaduse korral korraldada ümber selle edastamist.

2019. aasta lõpu seisuga oli MTR-s registreeritud 49 kullerpostiteenuse osutajat, kellest tegelikult osutas teenust 23 ettevõtjat. Nendeks olid OÜ A-Kuller & Partnerid, Express Post, Eesti Post, USS Security Eesti AS, LKF Kuller OÜ, TNT Express Worldwide Eesti AS (edaspidi TNT), AS DPD Eesti (edaspidi DPD), OÜ EKLT (edaspidi EKLT), DHL Express Estonia AS (edaspidi DHL), Itella Estonia OÜ (edaspidi Itella), Federal Express Corporation Eesti filiaal OÜ, Cargobus OÜ, Autopost Terminal OÜ, Aberg Express OÜ, AKR-GRUPP OÜ, Euroxkuller OÜ, DK LOGISTICS OÜ, Jet Express OÜ, OSC Transport OÜ, Bentte OÜ, Balti Logistika AS, Eesmaa OÜ ja FF Group OÜ.

Teenust ei osutanud 10 ettevõtjat (st aastakäive oli null). Nendeks olid OÜ MGI Turundus, Saratopi OÜ, Puupost OÜ, OÜ MINIKOPP, Adduco OÜ, AS KomerK, Digisec OÜ, Rumix OÜ, K Security OÜ ja ivarpost OÜ.

Täidetud ankeeti ei õnnestunud aruande koostamise ajaks tagasi saada 16 ettevõtjalt. Nendeks olid Venipak Eesti OÜ, 24express OÜ, A&M Transport OÜ, Direct Post OÜ, DataInternational Group OÜ, GlobexService OÜ, OÜ T.P.Projekt, OÜ Reval Kuller, Avotra OÜ, Einroo Group OÜ, Topkuller OÜ, Roadrunner OÜ, RP Service Group OÜ, Grand Delivery OÜ, Vladimir Birjukov elektritööd ja OLAARAN OÜ. Konkurentsiametile teadaolevalt need ettevõtjad 2019. aastal kullerpostiteenust ei osutanud või oli edastatud saadetiste arv marginaalne ning nende turuosa kokku jäi hinnanguliselt alla 5%.

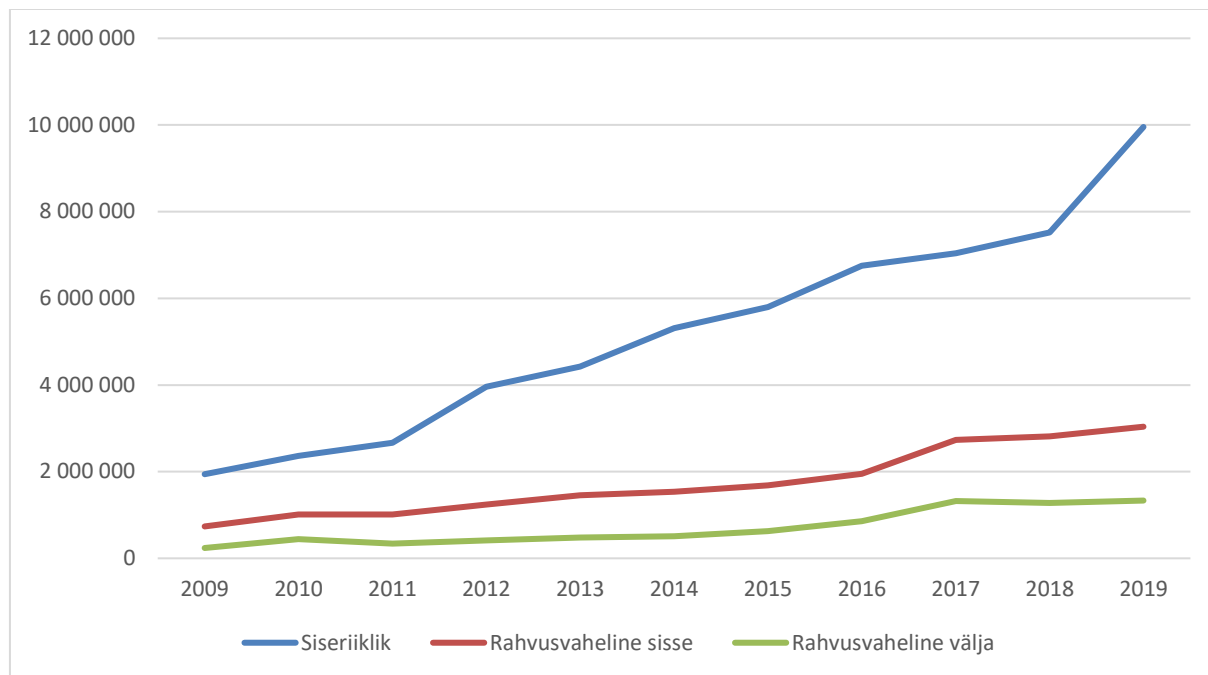
2019. aastal kustutati MTR-st A&M Transport OÜ ning OÜ Topkuller registreering.

2019. aasta kullerpostiteenuste käive (siseriiklik ja rahvusvaheline) oli 91,0 mln eurot. Saadetisi edastati 2019. aastal kokku 14,3 mln tükki (vt tabel 5). Samas, Venipak Eesti OÜ 2019. aasta andmed on tabelist puudu. Käibe kiirem kasv mahust näitab, et keskmise kullersaadetise hind on aastaga tõusnud.

Tabel 5 Kullerpostisaadetiste arv aastatel 2015 - 2019

Kullerpostisaadetis	2015	2016	2017	2018	2019
Siseriiklik	5 798 623	6 754 306	7 040 381	7 521 062	9 954 577
Rahvusvaheline sisse	1 680 533	1 948 564	2 735 992	2 813 117	3 037 273
Rahvusvaheline välja	624 250	858 364	1 318 753	1 277 390	1 333 133
Kokku	8 103 406	9 561 234	11 095 126	11 611 569	14 324 983

Tabelist 5 annab ülevaate joonis 2, kus on toodud viimaste aastate mahumuutus graafiliselt.

Joonis 2 Kullerpostisaadetiste arvu muutus aastatel 2009-2019

Jooniselt 2 on näha, et siseriiklike saadetiste arv jätkab kiiremat tõusu, kui rahvusvaheliste saadetiste arv. Üheks põhjuseks on Itella ja DPD pakiautomaatide vahendusel pakutava teenuse mahukasv. Osaliselt on põhjuseks ka alates 2019. aastast tehtud muudatus statistiliste andmete liigitamises erinevate postiteenuste vahel.

Siseriiklikult olid suurimad teenuse osutajad 2019. aastal teenuse mahu järjekorras alustades suuremast Eesti Post, Itella ja DPD (kokku 89,4% turust).

Rahvusvahelise teenuse osutamisel olid 2019. aastal turuliidrid teenuse mahu järjekorras alates suuremast DPD, DHL, Itella ja EKLT (kokku 81,4% turust, sisenev ja väljuv suund). Itella möödus aastaga EKLT-st.

Siseriikliku kullerpostiteenuse mahu osakaal 2019. aastal oli 69,5% ja rahvusvahelise teenuse osakaal 30,5%.

3.2. Otsepostiteenus

Otsepostisaadetiseks loetakse kirisaadetis:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille sisuks on turunduslik või avalik materjal;
- mida edastatakse samaaegselt vähemalt 100 saajale;
- mille sisu, kaal ja mõõtmed on identsed teiste samaaegselt edastatavate saadetiste omadega, välja arvatud saaja nimi, postiaadress, identifitseerimisnumber ning muud teisendused, mis ei muuda sõnumi olemust;
- mille pakendile on kantud märke «reklaam», «reklaam posti teel» või «otsepost».

2019. aasta lõpu seisuga oli MTR-i kantud seitse teenuse osutajat, kellest teadaolevalt ainult kaks osutasid teenust. Nendeks olid Eesti Post ja Express Post. Puupost OÜ ja OÜ MINIKOPP teenust ei osutanud. Direct Post OÜ-lt, Intermedex Group OÜ-lt ja DataInternational Group

OÜ-lt andmeid saada ei õnnestunud, kuid eelnevate aastate andmete põhjal need ettevõtjad teenust ei osutanud. Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post.

Otsepostiteenuse käive oli 2019. aastal * mln eurot ja edastatud saadetiste arv oli * mln, mis võrreldes eelneva aastaga tähendab langust käibe osas 14,6% ja langust saadetiste arvu osas 17,4% (vt tabel 6).

Tabel 6 Otsepostiteenuse näitajad aastatel 2015 - 2019 (eurot, saadetist)

Näitaja	2015	2016	2017	2018	2019
Käive	*	*	*	*	*
Saadetiste arv	*	*	*	*	*
Keskmine ühikuhind	0,167	0,171	0,172	0,184	0,191

* Konfidentsiaalne

Tabelis 6 toodud käibe ja saadetiste arvu muutumine ajas on esitatud joonisel 3.

* Konfidentsiaalne

Joonis 3 Otsepostiteenuse käive ja saadetiste arv aastatel 2009 - 2019 (eurot, saadetist)

Jooniselt 3 on näha, et teenust kasutatakse üha vähem. Viimastel aastatel on langus kiirenenud. Käibe languse tempo on olnud aeglasem mahu langusest teenuse hinnatõusude tõttu.

3.3. Perioodilise väljaande edastamine

Perioodiline väljaanne on saatjalt tellitav ja tema poolt postiteenuse osutajale perioodiliselt, sagedusega vähemalt üks kord kvartalis edastamiseks üleantav adresseeritud trükis.

MTR-i kohaselt oli 2019. aasta lõpu seisuga registreeritud teenuse osutajaid seitse, kuid teenust osutas neist teadaolevalt vaid kaks ettevõtjat - Eesti Post ja Express Post. Puupost OÜ ja OÜ MINIKOPP teenust ei osutanud. Täidetud ankeeti ei õnnestunud aruande koostamise ajaks saada DataInternational Group OÜ-lt, Intermedex Group OÜ-lt ja Direct Post OÜ-lt, kuid Konkurentsiametile teadaolevalt ei osutanud need ettevõtjad 2019. aastal teenust.

Kokku edastati 2019. aastal * mln perioodilist väljaannet ning teenuse kogukäive oli * mln eurot (vt joonis 4). Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post.

* Konfidentsiaalne

Joonis 4 Saadetiste arv ja teenuse käive aastatel 2009 - 2019 (saadetist, eurot)

Jooniselt 4 on näha, et saadetiste arv on viimase kümne aasta jooksul stabiilselt langenud, kuid käive on kasvanud perioodilise väljaande edastamise teenuse hinnatõusude mõjul.

4. UPT osutaja

UPT osutaja on isik, kellele Konkurentsiamet on väljastanud tegevusloa UPT osutamiseks. UPT osutamiseks väljastatakse tegevusloa ainult ühele isikule. UPT osutaja määratakse viieks aastaks avaliku konkursiga, mille korraldab Konkurentsiamet.

UPT osutaja peab pakkuma UPT teenuseid (kuni 2 kg kaaluva kirisaadetise liht-, täht- ja väärtisaadetisena edastamine ning kuni 20 kg kaaluva postipaki täht- ja väärtisaadetisena

edastamine) järjepidevalt, kvaliteetselt ja taskukohase tasu eest kogu Eesti Vabariigi territooriumil õigusaktidega sätestatud alustel ja korras.

UPT osutamise tegevusluba perioodiks 09.10.2014 – 08.10.2019 oli Eesti Postil. Konkurentsiamet korraldas 2019. aastal avaliku konkursi UPT osutaja leidmiseks järgnevas 5-aastaseks perioodiks. Ainsana esitas pakkumuse Eesti Post, kes kuulutati ka konkursi võitjaks ning kellele väljastati uus tegevusluba perioodiks 09.10.2019 – 08.10.2024.

Kehtiva tegevusloa tingimuste kohaselt peab UPT osutajal olema vähemalt 215 postkontorit ja vähemalt 1453 kirjakasti üle Eesti. UPT-d tuleb osutada viiel päeval nädalas ja vähemalt kaks tundi päevas (postkontoris) kõikidele soovijatele võrdsetel tingimustel ja taskukohase tasu eest. Koos tegevusloaga kaasneb Eesti Postil vastavalt postiseaduses sätestatule kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti pensionide ja toetuste väljamaksmise ning rahasiirete teenuseid. Lisaks on UPT osutajal kohustus edastada oma postivõrgu vahendusel kuuel päeval nädalas perioodilisi väljaandeid.

Eesti Post osutab lisaks UPT-le ka kõiki teisi postiseaduses kirjeldatud postiteenuseid (tegevusloaga kirisaadetiste ja postipakkide edastamine nii siseriiklikult kui ka rahvusvaheliselt, samuti kullerpostisaadetiste, otsepostisaadetiste ja perioodiliste väljaannete edastamine). Peale postiteenuste osutab Eesti Post veel näiteks postisaadetiste transiidi, lao-, veo-, finants- ja teisi teenuseid.

Eesti Postil oli 2019. aasta lõpu seisuga 264 postkontorit, kus osutati kõiki UPT kogumisse kuuluvaid teenuseid. Kõikidest 264 postkontorist 159 olid sellised, kus Eesti Posti nimel osutas teenust lepingupartner. Postipunkte (koht, kus ei osutata kõiki tegevusloaga hõlmatud postiteenuseid) oli üks. Kirjakaste oli ettevõtjal 1845 ning kohti, kus müüdi ainult postmarke, oli 261. Nimekaste oli Eesti Postil 1334. See on teenus, kus saaja laseb kogu oma posti suunata elu- või asukoha aadressi asemel nimekasti. Nii ei pea saaja avaldama saatjale oma tegelikku aadressi, vaid selleks on märgitud Eesti Posti vastav nimekast.

Eesti Postil oli 2019. aastal kokku 2125 töötajat ehk 15 võrra vähem, kui eelneval aastal. Kõikidest töötajatest oli postiteenustega seotud 1517 inimest ehk 119 võrra vähem, kui eelneval aastal. Võrdluseks, kümme aastat tagasi 2009. aastal töötas Eesti Postis 3225 inimest, kellest 2631 tegeles postiteenustega. Seega kümne aastaga on töötajate arv vähenenud 34,1% võrra ja postiteenusega tegelejate arv on langenud 42,3%. See näitab, et postiteenuste osutamiseks vajamineva tööjõu hulk on vähenenud. Ühelt poolt on selle põhjuseks traditsiooniliste postisaadetiste arvu langus, teiselt poolt üha suurem pakiautomaatide kasutamine saadetiste kogumisel ja kättetoimetamisel ja muude tehniliste lahenduste kasutuselevõtt.

Ettevõtja (mitte kontserni) toodete ja teenuste müügikäive oli 2019. aastal 115,9 mln eurot (aastane kasv 16,8 mln ehk 17,0%), millest postiteenuste käive moodustas * mln eurot. Eesti Post teenis 2019. aastal 5,4 mln eurot puhaskahjumit.

4.1.Kuluarvestus

Postiseaduse kohaselt peab UPT osutaja pidama tulu- ja kuluarvestust eraldi:

- UPT kogumisse kuuluva postiteenuse kohta;
- iga teenuse lõikes, mille osutamiseks kasutatakse UPT kogumisse kuuluva postiteenusega ühiseid ressursse.

Tulu- ja kuluarvestuse vastavust postiseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele hindab sõltumatu audiitor. Seoses UPT makse ja ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlusega kaasas käiva aruandlusega on ka Konkurentsiametil vajadus hinnata Eesti Posti kulusid ja nende põhjendatust.

Eeltoodust tulenevalt on Eesti Posti kuluarvestuse temaatikat kajastatud aruandes koos UPT ebamõistlikult koormavate kulude teemaga.

4.2. UPT tasud

Vastavalt postiseadusele, tuleb UPT-d osutada taskukohase tasu eest. Selle piirmäärad kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega Konkurentsiameti ettepanekul. See tähendab, et UPT osutaja võib küll tasud ise määrata, kuid ületada ei tohi ministri poolt määrusega kehtestatud piirmäärasid. Praktikas on UPT osutaja määranudki müügihinnaks ministri poolt kehtestatud tasud.

UPT taskukohased tasud 2019. aastal ei muutunud, kuigi Konkurentsiamet tegi ettepaneku piirmäärade muutmiseks seoses ostujõu tõusuga viimase kolme aasta jooksul. Konkurentsiamet leiab, et soovitatav on vaadata taskukohased tasud 2020. aastal uuesti üle ja teha vastav ettepanek nende muutmiseks. Oluline on märkida, et siseriiklike UPT tasude põhjal arvutatakse tasu, mida välisriigi postiteenuse osutaja peab tasuma Eesti Postile Eestis kätte toimetatavate postisaadetiste eest. Seega mõjutavad siseriiklikud tasud kahjumit, mis tekib Eestisse saabuvate saadetiste kätte toimetamisel olukorras, kus kulud suurenevad, kuid välisriikide postiteenuse osutajad ei pea rohkem maksma, kuna siseriiklik tasu ei ole muutunud. Seda on oluline välja tuua just praeguses olukorras, kus siseriiklikud UPT mahud jätkavad langust ja taskukohaste tasude tõus ei mõjutaks niivõrd Eesti tarbijat. Samas välismaalt saabuvate UPT saadetiste maht kasvab hüppeliselt, kuid alates 2016. aastast muutumatuna püsinud tasud ei võimalda saada välismaa postiteenuse osutajatelt õiglast tasu.

4.3. UPT allahindlused

Postiseadus võimaldab teha UPT tasudele allahindlust. Allahindluse määr peab olema kulupõhine ning põhjendatav suure koguse üleandmisest tuleneva kulude kokkuhoiuga. Allahindlust võib rakendada, kui postisaadetise edastamise kulu on tavateenuse osutamise kulust väiksem. Allahindlus ja sellega seotud tingimused peavad olema läbipaistvad ja lähtuma võrdse kohtlemise printsiibist.

Iseenesest ei saa UPT puhul tekkida suure koguse üleandmisega kaasnevat kulude kokkuhoitu, kuna UPT raames saab korraga üle anda kuni 100 kirisaadetist või 25 postipakki. Vastasel juhul on tegemist partiisaadetisega ja see ei kuulu UPT koosseisu.

2019. aastal Eesti Post UPT teenustele allahindlusi ei pakkunud.

Säilinud on spetsiaalselt vaegnägijatele adresseeritud postisaadetiste (sekogrammid) ja vangilaagrites viibivate interneeritute postipakkide tasuta edastamise võimalused, mis tulenevad ülemaailmsest postikonventsioonist.

5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine

5.1. UPT makse

UPT makse on postiteenuse osutaja poolt tegevusloaga postiteenustelt tasutav makse iga saadetise kohta. Makse määra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Ettepaneku esitamisel võtab valdkonna eest vastutav minister aluseks Konkurentsiameti ettepaneku. Postiseaduse kohaselt võib UPT makse olla kas teatud protsent tegevusloa alusel osutatava postiteenuse (v.a UPT teenus) käibest või fikseeritud summa igalt tegevusloaga teenuse (v.a UPT teenus) raames edastatud saadetiselt. UPT makset kogub Konkurentsiamet. Makset kogutakse, et hüvitada UPT osutajale UPT osutamise kohustusest tekkida võivaid ebamõistlikult koormavaid kulusid. Ebamõistlikult koormavad kulud võivad tekkida juhtudel, kui valdkonna eest vastutava ministri poolt kehtestatud taskukohased tasud ei kata UPT osutamise kohustusest tingitud põhjendatud kulusid.

Makset peavad tasuma kõik tegevusloaga postiteenuseid osutavad ettevõtjad. 2019. aastal olid nendeks Eesti Post ja Express Post.

2019. aastal kehtinud UPT makse määrad rahastamiskohustusega postiteenuse osutajale olid järgmised:

- lihtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,08 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- lihtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot.

Maksemäärad on püsinud muutumatuna alates 2014. aastast. Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2019. aasta eest on esitatud tabelis 7.

Tabel 7 Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2019. aasta eest

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
<i>Rahvusvaheline teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
Kokku	10 234 641		1 050 759,12

* Konfidentsiaalne

Express Posti poolt tasutud UPT makse 2019. aasta eest on toodud tabelis 8.

Tabel 8 Express Posti poolt tasutud UPT makse 2019. aasta eest

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Kokku	*		*

* Konfidentsiaalne

Seega kokku tasuti UPT makset 2019. aasta kohta * eurot.

Konkurentsiameti hinnangul ei ole 2020. aastal vaja muuta UPT makse määrasid.

5.2. UPT hüvitis

Eesti Post esitas taotluse UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks 2019. aasta I kvartali eest summas 614 006,88 eurot ja II kvartali eest summas 462 416,23 eurot. Konkurentsiamet leidis analüüsi tulemusel, et kandekulude jagamises 2018. aastal sisse viidud nõutud muudatuse põhimõtteid on järgitud ka 2019. aasta I ja II kvartali taotlustes. Amet tuvastas, et reservmahu kulude jagamine ei olnud teostatud õigesti. Kuna ebatäpsuse mõju hüvitise summale oli marginaalne, siis tugines amet oma otsuses taotluses toodud arvutuskäigule. Konkurentsiamet pidas õigeks mitte võtta lõplikku seisukohta Eesti Posti uue logistikakeskuse kulumi osas ainult I ja II kvartali andmete põhjal, vaid teha seda terve 2019. aasta andmete põhjal. Seega tegi amet otsuse maksta Eesti Postile välja hüvitis 2019. aasta I poolaasta UPT ebamõistlikult koormavate kulude katteks summas 1 076 423,11 eurot.

Eesti Post esitas prognoosandmetel põhineva taotluse ka 2019. aasta III kvartali kohta summas 701 736,73 eurot, kuid kuna I ja II kvartali menetlus võttis keskmisest kauem aega ja rohkem inimressurssi, siis III kvartali täpsustatud andmete asemel esitas Eesti Post taotluse puuduva summa hüvitamiseks terve 2019. aasta kohta tervikuna, tuginedes auditeeritud andmetele. Konkurentsiametil oli aruande ilmumise hetkel analüüs veel pooleli. Eesti Postilt oli vaja lisaselgitusi. Seetõttu saab teemat lõplikult kajastada järgmise aasta aruandes.

Konkurentsiamet on seisukohal, et kuigi UPT tervikuna on püsinud läbi aastate kahjumis, siis UPT ebamõistlikult koormavate kulude vähendamine on suuresti Eesti Posti kätes. Ettevõtjal on läbi efektiivsuse tõstmise ja sisemiste ressursside kasutamise kaudu võimalik korraldada oma tegevust ümber nii, et UPT kogumi teenuste ühikukulud väheneksid. Seda on võimalik saavutada näiteks läbi juurdepääsupunktide liikide ja paiknemise ümber vaatamise, läbi kanderingide parema korraldamise kui ka protsesside suurema automatiseerimise kaudu.

6. Postivõrk

Postivõrk on seadmete ja vahendite süsteem, mida postiteenuse osutaja kasutab postisaadetiste edastamiseks. Postivõrk jaguneb kogumis- ja jaotusvõrguks.

Postiteenuse osutaja postivõrgu juurdepääsupunkt on nii tegevuskoht kui ka vahend, mida postiteenuse osutaja kasutab postiteenuse osutamiseks. Juurdepääsupunktideks on muu hulgas ka postkontorid ning kirjastid.

Postkastid ei ole käsitatavad postivõrgu osana, kuivõrd tegemist on saaja kasutuses või omandis oleva vahendiga, mis on mõeldud eelkõige lihtsaadetisena edastatavate postisaadetiste ja perioodiliste väljaannete kättesaamiseks.

6.1. Postkontorid

Postkontor on püsiv tegevuskoht, kus on tagatud kõigi tegevusloaga hõlmatud postiteenuste osutamine. Postkontorite paiknemine peab tagama tegevusloaga hõlmatud postiteenuste takistuseeta osutamise kõigile soovijatele võrdsetel tingimustel, olenemata nende elu- või asukohast.

Tegevusloa tingimuste kohaselt oli Express Posti minimaalne lubatud postkontorite arv neli ja Eesti Postil 215 (vt tabel 9). Tegelikult oli Eesti Postil 2019. aasta lõpu seisuga 264 postkontorit ja Express Postil neli postkontorit.

Tabel 9 Eesti Posti ja Express Posti postkontorite arv aastatel 2009 - 2019

Aasta	Eesti Post		Express Post	
	Miinumum	Tegelik	Miinumum	Tegelik
2009	351	351	3	4
2010	344	351	4	5
2011	344	344	4	5
2012	320	320	4	4
2013	320	323	4	4
2014	320	321	4	4
2015	320	320	4	4
2016	320	320	4	4
2017	320	311	4	4
2018	245	271	4	4
2019	215	264	4	4

Eesti Posti postkontorite miinumumarvu vähenemine 2019. aastal oli tingitud uue tegevusloa väljastamisest pärast avaliku konkursi korraldamist UPT osutaja leidmiseks järgnevas 5-aastaseks perioodiks.

6.1.1. UPT osutaja postkontorid

Nõuded UPT osutaja postkontoritele ja nende paiknemisele on kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Eelkõige peab UPT osutaja arvestama asjaoluga, et juurdepääsupunkt asuks kohas, millele postiteenuse kasutajal on takistamatu juurdepääs. Lisaks sellele peab UPT osutaja võtma arvesse haldusüksuste piire, haldusüksuste väljakujunenud keskuste paiknemist, postiteenuse kasutajate elu- või asukohti, samuti ühistranspordiliinide kulgemist.

Iga omavalitsuse territooriumil peab olema vähemalt üks UPT-d osutav postkontor. Igasse valda, mille püsielanike arv ületab 2500 inimest, paigutatakse täiendavalt üks või enam UPT-d osutav postkontor. Seejuures ei hõlma valla püsielanike arvestus vallasisest linna ning vallasisesele linnale kohaldatakse linna kohta sätestatud nõudeid. Linna, mille püsielanike arv ületab 20 000 elaniku piiri, tuleb iga järgneva 20 000 püsielaniku kohta paigutada üks täiendav postkontor.

2019. aastal jätkas Eesti Post UPT osutamist ka motokandega, mis on postkontori alternatiiviks maapiirkonnas. Motokande teostajate arv üle Eesti oli 320, st kanderingi teostajad, kes täitsid muuhulgas ka motokande tellimusi.

Motokandega osutatakse UPT-d kasutajatele, kes asuvad maapiirkonnas lähimast postkontorist mööda avalikke teid mõõdetuna kaugemal kui viis kilomeetrit nende elu- või asukohast. Motokande teenuse tellimine elu- või asukohta on tasuta, tuleb vaid tasuda kasutatava postiteenuse eest vastavalt kehtivale hinnakirjale. UPT osutaja tagab motokande esmaspäevast reedeni (v.a rahvus- ja riigipühad). Motokande raames osutatava UPT tingimused ja tasud ei erine postkontorites pakutava UPT tingimustest ja tasudest. Motokande tellimiste arv ei ole piiratud.

6.2. Kirjakastid

Express Postil puuduvad kirjakastid kirisaadetiste kogumiseks, mistõttu puudutab käesolev punkt vaid Eesti Posti poolt paigaldatud kirjakaste, mis on mõeldud lihtsaadetisena edastatavate UPT kirisaadetiste kogumiseks. 2019. aasta lõpu seisuga oli Eesti Postil 1845 ööpäevaringse ligipääsuga kirjakasti. UPT tegevusloa tingimuste kohaselt oli kirjakastide miinimumarvuks 1453.

6.3. Ülejäänud juurdepääsupunktid

Lisaks tegevusloaga postiteenuse osutajate juurdepääsupunktidele (postkontorid, kirjakastid, motokanne) on nii Eesti Postil kui ka teistel postiteenuse osutajatel veel juurdepääsupunkte, kus on võimalik kasutada postiteenuseid. Põhiliselt on selliste kohtade puhul tegemist postipunktidega, kus näiteks kullerpostiteenuse osutajad võtavad vastu saatjate tellimusi ja saadetisi, lisaks sellele, et saadetisi korjatakse ka saatja elu- või asukohast. Postside turul kasutatakse üha rohkem pakiautomaate, mille vahendusel on võimalik saata ja saada postisaadetisi. Pakiautomaate kasutavad Eesti Post, Itella ja DPD. DHL omab pakiautomaate, mis on mõeldud ainult saadetiste kättesaamiseks. Pakipoed on postiteenuse osutaja lepingupartnerid, kelle juurest on võimalik saada kätte või saata oma pakki. Lisaks kasutab DPD ka pakiroboteid, mis erinevad pakiautomaadist selle poolest, et pakid liiguvad masina sees ja väljastamine ning sisestamine toimub sama luugi kaudu. Ülevaate kirjeldatud juurdepääsupunktide arvust annab tabel 10.

Tabel 10 Ülejäänud juurdepääsupunktid aastatel 2014 - 2019

Juurdepääsupunkt	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Postipunkt	79	88	81	82	79	67
Pakiautomaat	181	190	235	253	441	502
Pakipood	-	-	154	148	63	33
Pakirobot	-	-	-	8	8	8
Kokku	260	278	470	495	595	610

Nagu tabelist näha, siis pakiautomaatide võrgustik on asendamas pakipoode, kuna pakiautomaadid on kuluefektiivsemad ja tarbijale mugavamad.

7. Järelevalve

7.1. UPT kirisaadetiste edastamise kvaliteet

Postiseadus näeb ette, kui suur hulk UPT raames siseriiklikult lihtsaadetisena edastatavatest kirisaadetistest peab jõudma adressaadini postitamisele järgneval tööpäeval. Tegemist on kirjadega, mida saab postitada Eesti Posti oranži värvi kirjakastidesse, mis paiknevad üle Eesti.

Postiseaduse kohaselt peab vähemalt 90% siseriiklikest kirisaadetistest jõudma üle Eesti saajani postitamisele järgneval tööpäeval (postiseaduse § 37 lg 5). Nõue kehtib enne kirjakastile märgitud tühjendamise kellaaega postitatud kirjadele. Hilisemal kellaajal kirjakasti jäetud kirjade üleandmise päevaks loetakse sellisel juhul kirjakastile märgitud järgmine tühjendamise päev.

Postiseaduse § 37 kohaselt peab UPT osutaja tagama postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kõikidel tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses. Erandid on lubatud riigi- ja rahvuspühade korral ning saarte puhul, millega puudub kogumisele ja kättetoimetamisele ettenähtud sagedusega regulaarne transpordiühendus.

Postiseaduse § 38 lg 1 kohaselt peab UPT osutaja tagama, et temast sõltumatu isik kontrollib UPT kvaliteedi nõuetele vastavust. Eesti Posti poolt tellitud IPC (International Post Corporation) mõõtmised andsid 2018. aasta kohta tulemuse, kus vaid 76% lihtsaadetistest toimetati saajale kätte õigeaegselt. Tulemus jäi 14 protsendipunkti võrra alla nõutud taseme. Seetõttu algatas Konkurentsiamet 2019. aastal Eesti Posti suhtes järelevalvemenetluse teenuse madala kvaliteedi põhjuste väljaselgitamiseks ja puudujäägi kõrvaldamiseks.

Menetluse käigus selgitas Eesti Post, et põhjusteks olid kirjade kogumise töökorralduslikud muudatused Tallinnas 2018. aasta lõpus ja probleem täitmata ametikohtadega. Kaadri voolavus ja uute töötajate osakaal oli suur. Seetõttu asendasid olemasolevad töötajad puuduvaid ja uute töötajate puhul oli suurem tõenäosus vigade tekkimiseks väljaõppe ajal.

Kvaliteedi parandamise meetmetena kavandas Eesti Post korraldada ümber kirjakastide tühjendamine sh tühjendamise ajad, korraldada ümber jaotuskeskuste tööprotsessid, et muuta kirjakandja tööpäev efektiivsemaks. Lisaks plaanis Eesti Post vaadata üle kirjakandjate tulemustasu süsteemi, mis pidi hakkama sõltuma kvaliteedist.

Menetluse tulemusel koostas Konkurentsiamet Eesti Postile ettekirjutuse siseriiklike lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste edastamise kvaliteedi vastavusse viimiseks postiseaduses nõutuga hiljemalt 01.01.2020.

IPC mõõtmised andsid 2019. aasta kvaliteedi tulemuseks 71,5%. Samas, pärast ettekirjutuse täitmise tähtpäeva 2020. aasta I kvartalis oli teenuse kvaliteedinäitaja 84,4%. Seega tulemus paranes, kuid mitte nõutud tasemeni. Menetlus selles osas veel jätkub, mistõttu saab lõpptulemust kajastada järgmise aasta aruandes.

7.2. Perioodiliste väljaannete edastamine

Postiseaduse § 36¹ lõike 2 kohaselt tuleb perioodilise väljaande saajale kättetoimetamine tagada kuuel päeval nädalas üks kord päevas. Rapla Omaavalitsuse Liit teavitas 2019. aastal

Konkurentsiametit, et Raplas ei toimetata perioodikat kätte kuuel päeval nädalas. Selle põhjal algatas Konkurentsiamet Eesti Posti suhtes järelevalvemenetluse, mille käigus kontrolliti perioodika edastamise nõude täitmist lisaks Rapla maakonnale veel ka Lääne-Virumaa, Jõgeva, Pärnu, Lääne, Ida-Viru, Tartu, Valga ja Järva maakonnas. Kontrolliti nimetatud maakondades Eesti Posti jaotuskeskusi ja postivahetuspunkte, kelle ülesandeks oli saabuvate perioodiliste väljaannete kanne saajatele.

Konkurentsiamet pöördus ka Rapla maakonnas elavate või asuvate postiteenuse kasutajate poole, et selgitada välja, kas tellitud perioodilised väljaanded jõuavad saaja postkasti ettenähtud ajal ja kas kättetoimetamisel esineb mingeid probleeme.

Perioodiliste väljaannete edastamise osas selgus, et Rapla maakonnas ja veel mõnes üksikus paigas oli viimati 2019. aasta kevadel Eesti Postil probleeme perioodika kättetoimetamisega kuuel päeval nädalas. Alates juunikuust ei tuvastanud Konkurentsiamet menetluse käigus probleeme perioodiliste väljaannete kättetoimetamises. Seega sai teha järelduse, et Eesti Post oli teinud vajalikud muudatused ja otsused oma töökorralduses, et varem esinenud probleemid kõrvaldada. Seetõttu lõpetas amet järelevalvemenetluse sel teemal.

7.3. UPT saadetiste kättetoimetamine lähimas postkontoris

Kehtiva korra alusel on Eesti Postil kohustus toimetada postkontoris väljastamiseks mõeldud UPT saadetised saajale väljastamiseks tema elu- või asukohale lähimasse postkontorisse. Nõude mittetäitmise tõttu koostas amet Eesti Postile juba 2017. aastal ettekirjutuse hoiatuse. Eesti Post tõdes, et suure pakkide arvuga perioodidel võib tulla ette olukordi, kus postkontorite laopindade puudumise tõttu ei saa saaja oma postipakki kätte elu- või asukohale lähimast postkontorist. Samas oli saajal Eesti Posti sõnul taolises olukorras siiski võimalik tellida oma postipakk tasuta lähimasse postkontorisse. Eesti Post kinnitas soovi muuta oma infosüsteemid võimalikult kaasaegseks ja tõsta sorteerimisvõimekust, et tagada klientide parem teenindamine.

Konkurentsiametile sai 2019. aastal teatavaks, et Eesti Post ei täitnud vähemalt Tallinnas Tiskre asumis endiselt nõuet toimetada saadetised kätte saajale lähimas postkontoris. Kirjavahetuse käigus selgus, et põhjuseks oli nii Tiskre asumis kui ka mujal Eestis suurt maa-ala katvad postindeksid, mille järgi toimus saadetiste suunamine postkontoritesse. Seetõttu oli võimalik olukord, kus mõne sihtnumbri piirkonnas elava postiteenuse kasutaja jaoks oli lähim üks postkontor ja teise saaja jaoks teine postkontor. Indeksi järgi aga suunati kõik saadetised ühte postkontorisse. Eesti Post lisas, et arendamisel oli ka veebilehe platvorm, kus tulevikus saab iga isik määrata oma eelistused, millises postkontoris või ka pakiautomaadis soovib oma saadetisi kätte saada. Infosüsteemide arendamiseks soovis Eesti Post täiendavat aega.

Kuna 2019. aasta seisuga Eesti Post siiski ei täitnud lähimas postkontoris väljastamise nõuet ning arvestades Eesti Posti selgitusi süsteemide arendamiseks kuluva aja kohta, koostas Konkurentsiamet Eesti Postile tegevuse nõuetega kooskõlla viimiseks ettekirjutuse, mille täitmise tähtpäevaks määras 01.06.2020. Seetõttu saab ettekirjutuse täitmise tulemust kajastada järgmise aasta aruandes. Etteruttavalt saab lisada, et 2020. aasta kevadel avas Eesti Post oma veebilehel (<https://minu.omniva.ee/>) võimaluse, kus postiteenuse kasutajad saavad määrata oma eelistused saabuvate saadetiste väljastamise kanalite osas.

7.4. UPT postkontorite arv omavalitsustes

Nõuetekohaselt peab iga valla territooriumil olema vähemalt üks UPT postkontor. Igasse valda, mille püsielanike arv ületab 2500 inimest, paigutatakse täiendavalt üks või enam UPT postkontorit. Varasema menetluse käigus 2018. aastal selgus, et Eesti Post ei täitnud seda nõuet Jõelähtme valla osas, mistõttu saatis Konkurentsiamet Eesti Postile selles osas 2018. aastal märgukirja, paludes avada Jõelähtme vallas täiendav postkontor hiljemalt 28.02.2019. Lisaks selgus, et ka Elva vallas ei olnud postkontorite miinimumarvu nõue täidetud.

Eesti Post selgitas, et koostööpartneri leidmine uuel pinnal postkontori avamiseks võib võtta kuni kuus kuud, paludes Jõelähtme ja Elva vallas täiendava postkontori avamiseks ajapikendust. Amet nõustus pikendama Jõelähtme ja Elva vallas täiendava postkontori avamise tähtaega kuni 01.06.2019.

Kontrolli käigus selgus, et 20.06.2019 seisuga ei olnud Eesti Post nõutud kontoreid avanud. Eesti Post selgitas, et Jõelähtme vallas ütles koostööpartner lepingu üles, uue otsimine käis. Valda oli olukorrast teavitatud. Eesti Post lisas Jõelähtme valda kaks pakiautomaati ning Kostivere Meie kauplusega oli sõlmitud koostööleping postmarkide edasimüümiseks. Elva valla kohta selgitas Eesti Post, et seal oli olemas kolm postkontorit. Rõngu postkontori rendipinna omanik ütles lepingu üles ja uue koostööpartneri leidmine käis. Valda oli olukorrast informeeritud ning valda oli täiendavalt paigaldatud kolm pakiautomaati.

Võttes arvesse Eesti Posti selgitusi ja asjaolu, et postkontorite miinimumnõue ei olnud endiselt täidetud, koostas Konkurentsiamet Eesti Postile ettekirjutuse ühe täiendava postkontori avamiseks Elva vallas hiljemalt 01.10.2019 ja ühe täiendava postkontori avamiseks Jõelähtme vallas hiljemalt 01.01.2020. Aruande koostamise ajaks saab välja tuua, et Eesti Post avas tähtaegselt ühe täiendava postkontori Jõelähtme vallas. 2020. aasta oktoobris lõppes Eesti Posti UPT tegevusluba ning samast ajast hakkas kehtima uus luba järgneviks viieks aastaks. Uue tegevusloa tingimuste kohaselt vähenes Elva vallas postkontorite miinimumarv ühe kontori võrra, mistõttu langes ära Eesti Posti kohustus avada Elva vallas kolmele olemasolevale postkontorile lisaks veel üks täiendav kontor. Konkurentsiamet teavitas Eesti Posti, et ettekirjutus Jõelähtme ja Elva valla postkontorite arvu osas on täidetud.

7.5. Rahvusvaheliste UPT tasude analüüs

2018. aastal jõustus Euroopa Liidu määrus (EL) 2018/644, mille sisuline rakendamine algas alates 01.01.2019. Määruse eesmärk on koguda ja avalikustada rahvusvahelise postipaki edastamise teenuse (ka kirisaadetiste, mis sisaldavad kaupa) osutajate hindu, et tarbijatel oleks võimalik saada parem ülevaade erinevatest võimalustest ja hindadest. Teha seeläbi paremaid otsuseid teenuse osutaja valimisel oma paki saatmiseks. Teine määruse eesmärk on läbi hindade kõrvutamise ja avalikustamise survestada kõrgemat hinda küsivaid teenuse pakkujaid langetama oma hindu, tagades seeläbi tarbijatele soodsamad hinnad oma pakkide saatmisel.

Ettevõtjate poolt tähendab uus määrus, et rahvusvahelist paki edastamise teenust pakkuvad ettevõtjad peavad vastavalt selleks otstarbeks loodud portaali sisestama igal aastal 1. jaanuari seisuga kehtinud tasud ja võimalusel lühikirjelduse pakutavast teenusest. Sisestatavad tasud ei hõlma kogu pakutavate teenuste hinnakirja, vaid on esitatud näidissaadetiste põhimõttel. Näiteks on toodud tasud 1 kg, 2 kg ja 5 kg kaaluva paki edastamiseks. Portaal on kättesaadav Euroopa Komisjoni veebilehelt (<https://ec.europa.eu/growth/sectors/postal-services/parcel->

[delivery/public-tariffs-cross-border_et](#)). Selle põhjal on tarbijal võimalik saada indikatsioon erinevate teenuse pakkujate hinnatasemest ja otsustada, millist pakkujat kasutada. Lisaks on võimalik tarbijal teada saada, millised ettevõtjad üldse pakuvad vastavat teenust.

Konkurentsiameti poolelt tähendab uus määrus, et tuleb koordineerida ettevõtjate poolt hindade ja info sisestamist portaali. Lisaks tuleb analüüsida portaali esitatud UPT hindu, antud juhul Eesti Posti poolt sisestatud hindu rahvusvaheliste teenuste kohta. Tuleb tuvastada, kas need hinnad on ebamõistlikult kõrged või ei ole. Analüüsimist vajava hinna kriteeriumiks on hinna sattumine 25% kõige kõrgema tasu hulka vastava sihtriigi osas. Näiteks kui Eestist Austriasse paki saatmise hind on 25% kõrgema hulgas, võrreldes teistest EL riikidest Austriasse saatmise hindadega, siis vajab see hind analüüsi.

Ameti poolt 2019. aastal läbi viidud analüüs 01.01.2019 seisuga kehtinud rahvusvaheliste UPT tasude kohta tuvastas mitmeid analüüsi vajanud hindu, kuid enamik neist osutus kulude poolest põhjendatuks. Vaid 5 kg paki Küprosele, Bulgaariasse, Kreekasse, Horvaatiasse, Norrassa ja Rumeeniasse saatmise hinnad osutusid ebamõistlikult kõrgeks, st võrreldes Eestist teistesse sihtriikidesse saatmise tasudega olid kulud sarnased, aga hind kõrgem.

Eestis kehtestab UPT taskukohased tasud valdkonna eest vastutav minister määrusega Konkurentsiameti ettepanekul. Tegemist on piirmääraga, millest rohkem UPT osutaja teenuse kasutajalt küsida ei tohi. Kuna analüüsitud tasud olid taskukohased ehk et võrduisid ministri määrusega kehtestatud piirmääradega, siis tegi amet ministrile ettepaneku tuvastatud tasude osas langetada taskukohaseid tasusid. Aruande koostamise hetkeks saab etteruttavalt lisada, et minister nõustus ettepanekuga ja eelpool nimetatud riikidesse pakkide saatmise hind langes (vastavalt kas pakitasu või kaalutasu) alates 31.05.2020.

7.6. Järelevalve statistika

2019. aastal postside valdkonnas teostatud järelevalve raames tõstatunud menetlustest annab ülevaate tabel 11.

Tabel 11 Järelevalvemenetluste arv 2019. aastal

Menetluse liik	Arv
Saabunud kaebusi ja teabenõudeid	51
Algatatud järelevalvemenetlusi	1
Ettekirjutusi	3

Tabelis 11 ei ole arvestatud selliseid telefoni teel suuliselt saabunud kaebusi ja teabenõudeid, millele vastati viivitamatult ning mida seetõttu ei registreeritud. Ametile esitatud kaebuste ja teabenõuete jaotus teemade kaupa on esitatud tabelis 12.

Tabel 12 Kaebuste ja teabenõuete jaotus 2015 - 2019. aastal

Põhjus	2015	2016	2017	2018	2019
Kadumine	11	20	13	7	19
Edastamise kiirus	2	4	4	2	5
Kahjustumine	9	11	1	2	6
Kättetoimetamine või kogumine	0	11	10	13	8
Vale kättetoimetamine	4	2	3	1	4
Klienditeeninduse kättesaadavus	0	0	1	0	0
Postitöötajate käitumine	0	1	0	0	0
Postiteenustele juurdepääs	4	0	0	0	0
Muu põhjus	8	13	5	5	9
Kokku	38	62	37	30	51

2019. aastal esitatud 51 kaebusest ja teabenõudest puudutas siseriiklikke postiteenuseid 31 ja rahvusvahelisi postiteenuseid 20 juhtumit. Vastavad näitajad 2018. aastal olid 18 ja 12 juhtumit.

8. Tegevused 2020. aastal

- Postiteenuse kasutajate õiguste kaitse ja postiteenuse kasutajate nõustamine.
- UPT kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamise kontroll.
- Kontroll postsideturul tegutsevate ettevõtjate üle (sh tegevuslubade väljastamine, muutmine).
- UPT osutaja kulude analüüs, tuvastamiseks võimalikke ebamõistlikult koormavaid kulusid ja vajadust muuta UPT makse määrasid.
- UPT taskukohaste tasude ülevaatamine ja võimaliku ettepaneku esitamine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile vastava määruse muutmiseks.
- UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud põhjendatud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise tagamine.
- UPT makse tasumise tagamine ja kontroll.
- Postsidealase statistilise teabe kogumine, analüüs ja avaldamine.
- Konkurentsiameti ja riigi esindamine rahvusvahelistes organisatsioonides ja suhtluses.